

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. XI. Sacerdos Beneficiatus, Capellanus, sive alio quopiam titulo obligatus toto anno Missas quotidie per seipsum celebrare, potest intermittere seu vacare semel in habdomada.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

majus stipendium ratione Officiaturæ, id est, celebrationis in tali loco, dico, nihil stipendii debere restituere, dummodo alibi Missas celebraverit. Immo nequidem veniale erit peccatum alibi celebrare, ut habet ultima pars Conclusionis; cum inde satis constet non curari, nisi de applicatione, & circumstantiam illam fuisse merè accidentalem.

Ex dictis infertur primò: Sacerdos qui ex fundatione, v. g. Capellania, debet celebrare ter in hebdomada, scilicet Feriâ secundâ, sextâ, & Sabbato, siquidem sine aliquo mysterio illi dies fuerint designati, non est dubium quòd possit sine ullo peccato celebrare & satisfacere aliis diebus ejusdem hebdomadæ; sin verò in designando Fundator habuerit specialem respectum, v. g. ut Sabbato fieret Missa de Beata Virgine; Feriâ sextâ de Passione Domini &c. & maxime si propterea stipendium auxerit, omnimodè tenetur designationem observare, etiam cum obligatione restituendi excessum stipendii, si aliis diebus celebraverit. Non tamen facillè poterit (inquit Lugo disp. 21. n. 43.) in ejus omissione mortaliter peccari, cum materia sit ex se parva, præsertim si cum causa, vel non multum frequenter.

Idem sit judicium de illo, qui obligatus aliquoties in hebdomada celebrare, semper celebrat in diebus Feriatis; nam si Testator ad solum fructum Sacrificii respexerit, liquet hujusmodi Capellanum satisfacere; sin verò ex verbis Testatoris aliisque circumstantiis appareat finem ipsius fuisse bonum publicum illius loci, ut fideles ibi commorantes commodius possint satisfacere præcepto audiendi Missam, manifestum est quòd teneatur celebrare in diebus Dominicis & Festivis, cum obligatione restituendi excessum stipendii, si non celebret.

Infertur secundò: Sacerdos qui debet singulis mensibus celebrare quindecim Missas pro Fundatore Capellania, potest regulariter hoc mense offerre triginta pro mense præsentis, & sequenti, quia anticipata solutio nullo modo præjudicat, sed prodest creditori. Secus tamen dicendum, quando Fundator respexit ad tempus illud determinatum propter aliquam specialem causam; quia nimirum pertinet ad honorem & decorem suæ Capellæ nullam mensem præterire absque Missa, & memoria Testatoris.

Unde nec facillè admitterem illam anticipationem, quando redundat in alterius præjudicium; ut si Sacerdos debeat celebrare singulis hebdomadis vel mensibus pro defunctis hujus populi vel communitatis: ex illa enim anticipatione fit, ut illi, qui moriuntur hoc mense vel hebdomada post Missam anticipatè celebratam, fraudentur illo subsidio mense vel hebdomadâ sequenti, cum tamen Funda-

tor voluerit omnibus successivè subvenire. Ita Lugo supra n. 44.

Consimiliter non facillè admitterem illam anticipationem, quando Fundator adhuc vivit; fieri enim potest, ut hoc mense sit excommunicatus, vel aliàs propter statum peccati mortalis incapax fructus Sacrificii, ubi tamen mense sequenti foret capax.

Infertur tertio: in eisdem circumstantiis, in quibus licet anticipatio, posse etiam excusari à mortali, qui postponit & differt solutionem ad hebdomadam, vel mensem sequentem; erit tamen veniale, nisi intercedat rationabilis causa, quæ poterit etiam à veniali excusare; immo aliquando melius erit differre, v. g. si contingat Fundatorem nunc fieri excommunicatum non toleratum, indubie rectè faciet Sacerdos, immo melius si differat Missas hujus mensis ad alterum mensum, quando erit absolutus ab excommunicatione, & per consequens capax fructus Sacrificii, cuius jam est incapax; sic enim utiliter geret negotium Fundatoris.

Sed numquid tenetur differre? Non puto, nisi fortè ex charitate, si commode possit, quia debitor, quando non est ex pacto præfixum tempus solvendi, potest solvere, quando vult, nec tenetur ex justitia expectare tempus, quo utilior esset creditori solutio. Quantò magis si præfixum est tempus, licet illo tempore solutio sit futura minùs utilis, immo inutilis, quando inutilitas provenit à mala voluntate creditoris? Sibi ergo Fundator imputare debet, si nullum fructum ex illis Missis percipiat; minime autem Sacerdoti non expectanti, sed legenti Missas tempore præfixo.

Rogas, an obligatus celebrare quotidie, possit quandoque vacare? Respondeo:

CONCLUSIO XI.

Sacerdos Beneficiatus, Capellanus, sive alio quopiam titulo obligatus toto anno Missas quotidie per seipsum celebrare, potest intermittere seu vacare semel in hebdomada.

Ratio Conclusionis est; quia per se celebrare toto anno sine ulla intermissione, onus nimis grave est, quod imponere Fundator nequaquam præsumitur, nisi expressissimis verbis declaret, aut ex aliis circumstantiis apertissimè colligatur.

Et si queritur, an Fundator possit velle intermittere quotidianam physicè obligationem huic determinatæ personæ, obligationem, inquam,

Lugo

197.
Corollarium tertium.

198.

Probatio Conclusio.

An possit Fundator obligare ad quotidie celebrandum?

195.
Corollarium primum.

Lugo

196.

Corollarium secundum.

inquam, per seipsum celebrandi? Haud clarè video quid obstat: quamvis enim honestum sit propter reverentiam Sacramenti aliquoties à celebrando desistere; interim tamen certum est, Sacerdotem, qui ad tantum ministerium specialiter est institutus, & specialia accepit auxilia vi Sacramenti Ordinationis ad illud debet exercendum, posse absque ullo peccato quotidie, sine ulla profusa interruptione, celebrare: cur ergo Fundator non possit velle tale onus imponere, & Capellanus tale onus suscipere?

199. In communi institutione ille rigor non intelligitur.

Cap. Significatum de Præbendis.

Glossa.

Cæterùm in communi institutione talis quotidiana Missæ, talis rigor non intelligitur, sed modus moralis, salvâ scilicet honestate & debitâ devotione, argumento cap. Significatum 11. de Præbendis ibi: *Quam siquidem institutionem eatenus confirmamus, ut prædictus Sacerdos, nisi infirmitate corporis fuerit impeditus, assidue debeat obsequium suum impendere Ecclesie memorate, & quando frequentius potest (salvâ honestate sua, & debitâ devotione) Missarum solemnia celebrare.*

Et quamquam Glossa aliter explicet ly Salvâ honestate sua, dicens: *Quia non esset honestum ut bis vel ter Missam in die celebraret. Vel, Salvâ, id est, sine peccato mortali; quod esset inhonestum.* Equidem non puto hanc fuisse mentem Pontificis, quoniam agitur in illo textu de Beneficiato, cui impositum erat onus quotidie celebrandi, ibi: *Significatum est nobis quod cuidam præbendam unam in Ecclesia vestra communi voluntate dedistis, ita quod Missam de Sancta Maria (nisi corporis infirmitate gravatus sit) debeat quotidie celebrare.*

Missam, inquit, non Missas; cur ergo Pontifex esset sollicitus de non celebrandâ eodem die secundâ aut tertiâ Missâ? Haud solent hujusmodi Sacerdotes secundam, aut tertiam Missam celebrare. Confirmavit ergo Alexander III. institutionem prout facta erat à Præposito ac Capitulo Insul. scilicet ut Sacerdos institutus quotidie celebraret, Salvâ tamen honestate sua, ratione cujus, inquit Gavantius Com. in Rub. Miss. part. 3. tit. 12. nu. 17. vacare potest à Missa celebranda semel in hebdomada, hoc est, potest semel non celebrare. Ita etiam intellexerunt hanc Pontificis confirmationem Bonacina de Sacramento Eucharistiæ disp. 4. qu. ultimâ punct. 7. n. 6. & alii, quos citat.

Gavantius.

Bonacina.

200. Quidam hoc extendunt ad celebratorium per mensium continuum.

sed male.

Aliqui extendunt hanc licentiam ad Sacerdotem, qui obligatur celebrare per continuum mensem, vel continuum hebdomadam; sed perperam, quia de illis non loquitur Pontifex; neque est eadem ratio, quia longè difficilius est celebrare quotidie per integrum annum, quàm per unam hebdomadam tantum aut per unum mensem; illa autem major difficultas est ratio, quare communiter Doctores sic interpretentur mentem Institutoris Missæ quo-

tidiana, & quare Pontifex prædictam moderationem adhibuerit obligationi impositæ illi Sacerdoti Beneficiato.

Excipitur quoque Missa quotidiana imposita Ecclesie vel Monasterio, tunc enim nulla est danda vacatio, quia tunc non militat ratio dicta, siquidem tali oneri per varios Sacerdotes potest satisfieri. Hinc Gavantius supra: Rarius, inquit, celebrando peccatur, quando quotidiano quis obligatur Sacrificio per se vel per alium faciendi, & uno die per hebdomadam omittit celebrare, neque celebrari per alium curat; secus si uni tantum impositum est quotidianum onus, ut per seipsum impleat.

Ex quo patet, quare in Conclusionem addiderim ly Per se, quia nimirum dum per alium potest satisfacere suæ obligationi, onus non est tantum, ut meritò præsumamus Fundatorem noluisse illud imponere. Neque de isto casu loquitur Alexander Pontifex supra, ut colligitur ex his verbis: *Et Ecclesiam vestram non nisi communi, tam Præpositi, quàm Capituli consensu posse dimittere: vel cuiquam prædicti illius universarii (id est, secundum Glossam, Officium) delegare.*

Et hoc certum videtur, quando expressè præscribitur Capellano, ut Missas quotidianas dicat per se, vel per alium, vel ut Missas celebrare faciat &c. talis enim expressio videtur significare injungi onus Capellano non tam celebrandi, quàm curandi, ut celebrentur quotidiana Missæ sine interruptione.

Quid ergo si tantum simpliciter præscribitur Capellano, ut Missas quotidianas dicat? Respondeo, eandem esse rationem; cum tunc æquè possit celebrare per alterum, juxta Doctores communiter, ac si expressè id adderetur; juxta Regulam 68. de Reg. juris in 6. *Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum.* Et Reg. 72. eodem titulo: *Qui facit per alium, est permixtus ac si faciat per seipsum.* Nisi ubi personæ industria electa est; puta si specialiter actum sit, ut quis suis operis factum præstet, leg. *Inter artifices* 31. ff. de Solut. ibi: *Si navem à se fabricandam quis promiserit, vel Insulam adificandam, fossamve faciendam, & hoc specialiter actum est, ut suis operis id perficiat; si alius ipse adificans, vel fossam fodiens, non consentiente stipulatore, non liberabit reum.*

Porrò, nisi exprimat in fundatione ut Capellanus per seipsum celebret, non censetur electa personæ industria: ergo per alium satisfacere potest; adeoque honestas non exigit ut semel in hebdomada possit vacare, ita ut neque per seipsum, neque per alium celebret.

Illud hic addunt aliqui Doctores, Sacerdotem debitorem quotidianæ Missæ posse quater vel sexies in anno pro se aut suis, vel aliqua alia causa occurrente Sacrificium offerre; quia non est putandum Fundatorem hoc

inde pro se vel aliis celebrare, & novum stipendium accipere?

rarum auxilium spirituale suo Capellano denegare voluisse. Ita Tamburinus lib. 3. c. 3. §. 1. n. 8.

A quo, si quæras, an Capellanus pro istis sex Missis possit accipere novum stipendium ab aliis, quibus illas applicat? Respondet §. 2. nu. 4. sibi videri non posse; quia contra Decreta Sacrae Congregationis sumeret pro eadem Missa duo stipendia. Alioquin eum fructum illorum Sacrificiorum sibi ipsi, aut suis liberaliter possit applicare, salvo jure Fundatoris, cur si extraneo applicet, non possit ab ipso iteratum stipendium accipere quantum est de jure naturæ? Equalem enim ille extraneus accipiet fructum, ac si stipendium à Fundatore non daretur.

Forstè potest accipere. Forsitan nec contra Decreta sumeret, utpote quæ tantum præcipiunt, ut tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ elemosynæ præscriptæ fuerint; constat autem in hoc casu unam tantum fuisse præscriptam Missam, cum ex vi elemosynæ Fundatoris nulla debeatur.

204. Quid dicendum de Missa à qua potest singulis septimanis vacare? Negat Tamburinus supra nu. 1. cum Bonacina de Sacramento Eucharistiæ disputat. 4. q. ultimâ, punct. 7. §. 2. n. 16. nam à diversis, inquit hic Auctor, non est faciendâ illatio; hæc autem diversa esse non tantum materialiter, sed etiam formaliter, probatur: quia honestas & decencia non postulat, ut Sacerdos, cui onus incumbit quotidianæ celebrationis & applicationis, applicet alteri sive liberaliter, sive accepto novo stipendio, Missam eò die, quo potest Missæ Sacrum ex honestate intermittere.

Propterea concludit Bonacina, posito quod velit celebrare, debet Missæ Sacrum juxta Capellanæ institutum applicare.

205. Confirmatur à simili. Sicuti v. g. Dominus vineæ, si ea nullum fructum seu modicum producit, nullo vel modico fruetur; si verò uberrimum, illo integro non est defraudandus: ita cum omnes Missæ Capellani sint Fundatoris, illique omnes debeantur, posito quod celebrentur, Fundatoris esse, non alterius debent. Ita Tamburinus supra n. 2.

Confirmatur secundò ex doctrina Lugonis disp. 2. n. 46. ubi quærit, an Capellanus, qui obligatur omnibus Feriis quintis, sextis, & Sabbatis totius anni celebrare, possit vel debeat Feriâ quintâ Jovis Sancti, & sequente Sabbato celebrare? Respondet autem non obligari; immo nec teneri deinde in alia hebdomada supplere; quia scilicet potest se conformare Ecclesiæ, eò die cessantis à Sacrificiis privatis, nec præsumendum est Fundatorem contrarium voluisse: addit nihilominus posse quidem celebrare, sed debere applicare, juxta

intentionem Fundatoris; atque ad eò nec sibi nec aliis posse eas Missas, quamvis voluntariè dictas, applicare.

Sed hoc est quod quæritur, & eandem patitur difficultatem. Equidem cum in fundatione censeantur illæ Missæ exceptæ, utpote ad quas noluerit Fundator Capellani suum obligare; quo jure debentur Fundatori, posito quod celebrentur? Nam gratis dicitur tali conditione excipi, ut posito quod celebrentur, Fundatori debeant applicari.

Ex quo patet responsio ad simile Tamburini; quippe illæ dumtaxat Missæ Fundatoris sunt, illique debentur, quæ solent venire nomine quotidianæ Missæ; id est, omnes totius anni exceptâ unâ singulis septimanis, & tribus Hebdomadæ Sanctæ, forstè etiam Missa in die Commemorationis omnium defunctorum. Quidam ergo de illis exceptis Capellanus possit pro libitu suo disponere, etiam recipiendo aliud stipendium; neque enim accipiet duo stipendia pro eadem Missa, cum pro Missis exceptis non detur stipendium Missæ quotidianæ.

Ad rationem Bonacinae dico, propter honestatem & decenciam, quæ potest intervenire, unam Missam singulis septimanis simpliciter esse exceptam; quæ exceptione posita, liberum videtur Capellano, cui voluerit illam Missam applicare, aut eam intermittere tum causâ honestatis, tum oblectationis, tum itineris &c. sicuti si expressè in ipso contractu Missæ illa exciperetur hoc tenore verborum: *Volo ut talis Sacerdos quotidie celebret Missam, unâ die singulis hebdomadæ exceptâ, causâ honestatis, quæ possit intervenire.* Nonne Sacerdos acceptans talem institutionem, etiam sine ulla causa Missam unam singulis hebdomadæ possit ommittere, aut alteri, cui voluerit, applicare? Non apparet ratio dubitandi.

Et idem videtur dicendum de Missa diei Jovis Sancti, & Sabbati Sancti, quæ absolute non veniunt nomine Missæ quotidianæ, neque nomine Missæ Jovinianæ, si sic placeat loqui, aut Missæ Sabbatinæ. Uade suppleri non debent aliis diebus, aut septimanis; estò, quando Ecclesia est violata, regulariter Sacerdos alibi celebrare debeat ad satisfaciendum debito Capellanæ. Ratio disparitatis est, quod violatio sit impedimentum accidentale, quod sæpius ex natura sua potest occurrere: at verò impedimentum illorum dierum est per se & notorium omnibus; & quod semel tantum in anno occurrere potest.

Accedit; ex eo quod Sacerdos celebret in alio loco, non additur novus onus, sed potius aufertur onus celebrandi in tali loco determinato; at verò ex eo quod maneat obligatus

206. Hæc sententia rejicitur ab Auctore.

Respondetur ad fundamentum Tamburini.

207. Responsio ad rationem Bonacinae.

208. & Lugonis.

ad alias Missas celebrandas hebdomadâ sequenti loco harum, liquet sanè novum & majus onus addi, scilicet non accipiendi elemosynam ab alio pro illis Missis, quod onus non est verosimile Fundatorem voluisse imponere. Hinc idem dico, casu quo impedimentum proveniat ex cessatione à Divinis in omnibus Ecclesiis, videlicet non teneri Sacerdotem supplere postea cessante impedimento pro Missis illis, quas absque sua culpa omisit.

209.
Quid dicendum de Missa in die Commemorationis defunctorum?

Quantum ad Missam in die Commemorationis defunctorum, de qua supra fecimus mentionem, de hac, inquam, ita docet Gavantus Com. in Rub. parte 4. tit. 15. nu. 18. Hoc loco monentur Sacerdotes, Sacrificium Missæ defunctorum hæc die applicandum esse omnibus defunctis ex intentione Ecclesiæ: neque ideo sit injuria eis, pro quibus quotidiana fortè extat obligatio Missæ, prævalet enim lex tacita rationabilis Ecclesiæ, privata legi Testatorum.

Bene dicit: *Lex tacita*, nam aperta frustra queritur. Sed ubi lex ista tacita? In consuetudine, inquis; item in titulo primæ Missæ defunctorum, qui talis est: *Missæ in Commemoratione omnium* (non ergo unius in particulari) *Fidelium defunctorum*; præterea in Oratione illius Missæ, quæ est generalis pro omnibus defunctis; denique in voluntate Ecclesiæ, quæ est, ut illo die generaliter defuncti omnes, etiam desituti aliis suffragiis, adjuventur.

210.
An sit ex obligatione applicanda defunctis?

Verùm unde constat talem consuetudinem introductam esse sub obligatione? Certè multi inveniuntur, qui sine ullo scrupulo illâ die celebrant pro parentibus, aut aliis particularibus defunctis. Et idem responderi potest de voluntate sive intentione Ecclesiæ, piam quidem esse, & laudabilem; sed minimè præceptivam. Porro titulus solum ostendit illam Missam in specie, & non aliam debere recitari in illa die. Denique in Missis quotidianis defunctorum Oratio externa semper est universalis, licet applicatio sit specialis: ergo & in hac Missa sic poterit esse.

De illa non satis constare putat Auctor.

Obligationem ergo strictam non inveno, nequidem tacitam; consilium autem do, ut in illa die specialis fructus Sacrificii generaliter omnibus Fidelibus defunctis applicetur, etiam ab illis Sacerdotibus, qui ex fundatione vel alio titulo quotidie obligantur recitare Missam pro vivis, aut defunctis in particulari. Nam præterquam quod possint se conformare probabili sententiæ Gavanti & aliorum, satis rationabiliter præsumitur de tali voluntate Fundatoris, nisi in casu particulari contrarium expresserit.

211.
Quid dicendum de hora, ad quam

Ex hæctenus disputatis, & resolutis de loco & die celebrandi, non obscure colligitur quid sit dicendum de hora, ad quam Sacerdos se ob-

ligavit ex pacto; videlicet servandam esse, fierique posse ut si longius ab illa discedatur, potissimum si fuerit principaliter intenta, fieri, inquam, posse, ut peccetur mortaliter; v. g. si propterea aliqui non audiant Sacrum die Dominicâ vel Festivâ; vel si gravi necessitas, quæ hæc horâ erat, puta periculum mortis, sequenti horâ defuerit, homine jam mortuo. Alioquin communiter non erit nisi peccatum veniale propter parvitatem materiæ, præsertim quando Fundator principaliter curat applicationem.

De obligatione restituendi, patet restituendum excessum stipendii, seu totum stipendium illo præcisè intuitu acceptum; quo enim titulo Sacerdos illud retineret, quando ex sua parte non servat contractum?

Rogas, an Sacerdos Canonicus distributiones Officii lucretur, si eâ horâ quæ est Officium in Choro recitatur, Missam celebret? Respondeo cum communi, præcisè privilegio Pontificis, vel legitima consuetudinis, non lucrari. Ratio; quoniam nec est, nec censetur esse præsens in Choro, qui Missam in Ecclesia celebrat: porro distributiones solum dantur iis, qui divino Officio interfunt, juxta Concilium Tridentinum sess. 21. de Reformat. cap. 3. ibi: *Et in distributiones quotidianas converti, quæ inter Dignitates obtinentes, & ceteros Divinis interfectantes, proportionabiliter &c. dividantur.* Et sess. 24. de Refor. cap. 12. ibi: *Distributiones vero, quæ statim horis interfuerint, recipiant: reliqui, quævis collusionem, aut remissione exclusâ, his careant.*

Per hoc tamen non tollitur, quin ob necessitatem Ecclesiæ, v. g. ob defectum celebrantium, Præfectus Chori possit aliquem Canonicum à Choro dimittere, causâ celebrandi Missam, dum Horæ Canonice ibidem persolvuntur, qui tunc meritò lucrabitur distributiones; quia accedente necessitate, & obedientiâ legitimâ Superioris, moraliter judicatur Canonicus non abesse. Ita censuit Congregatio Penitentiariæ Mediolanensis, me præsentem, & ita consulente, inquit Bonacina supra §. 5. n. 7.

Cæterum quoniam in superioribus mentionem fecimus celebrationis Missæ per alium, & diximus Capellanum posse per alium satisfacere, quoties Fundator non ponit hanc clausulam, ut per seipsum Capellanus celebret, seu ut non celebret per alium, occasione, inquam, illius queritur primò; An Capellania sacerdotalis, id est, Capellania, quæ requirit celebrationem Missarum, conferri possit Clerico nondum Sacerdoti. Secundò qualiter peccet, qui obligatus per seipsum celebrare, celebrat per alium, & an obligetur ad restitutionem? Dico breviter ad primam questionem:

CON-